

68100. SZÉLEI BALÁZSNE
 GYŰJTÉS IDEJE: 1971.

TART.: JÁSZSÁGI NÉPRÓKÁSOK NÉPODALOKKAL

24 lap

FŐLÖRÖZNI KÖTETEK: JÁSZSÁG
 SZAKKÖTETEK: XIX,
 XXVI, 2,

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRNOVÁS

ÁTVEVETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1951-es TETELE ALÓL

KÖNYV-ÉRTÉKELŐ MŰHELY

1951

F. 347-12

Pályázat

Jászógi Néprajzi Múzeum
Néprajzi osztály
Széchenyi B. Múzeum
Szentendrei 1971 VI. 7.

1951

Jászai Napcsok
Napsalok.

Szelei Balázs
sz. Pintér Anna

Születés 1971 VI. 7.

Somos Hérszék u. 5

Somosgy megye.

Holatkörök voltak:

özw. Kisnémeti Albert

sz. Lisa Erzsébet 60 éves rk.

Jászberény Kispó u. 3.

Siska István

sz. Budvari Mária 83 éves rk.

Jászberény Árvaház u. 10

özw. Szelei Balázs 76 éves rk.

Budvari Mária Jászberény Suba u. 10

Olvasmány: Divini Naplója.
A jászai történet napjainkig.

Régi Jászági Népszokásokról Népdalokról.

2

A régi jászági népszokásokról keveset
irtak még addig, pedig az a bőséges
hamoly még nagyon nyitkos és nagyon
beszédessé tud válni, ha valaki eltalálja
azt a hangot, ami belébe mégis nyitva van.

Felbrossúlhatatlan irtikú népdalhimnussal
rendelkeznek. Tiszasság is jó barát - szerető
még aki nívóssan osztja meg az utolsó is
azt az aki jó, nyitkos és beszédessé, de illeszké-
sével hamar ismerve az ellenséget is.
Akkor vagy teljesen elárthatik tőle, vagy
kiszárat, a nyit, így szóban mint
szóban.

Rokanok barátok, segítők egymást
minden nagyobb munkában is utánna
nemmaradt el az aldomás, vagyis egy jó
ősmajortól ivás - ivás - jómulatás.

Tiszasságtól igazán jómulatni csakis a
régis népdalokra tudtak is tudnak ma
is. Bár az a második világháború óta
egyre ritkább.

Ha egy újítás elhízott, mielőtt be-
kötözték be, megfogták egy pár galambot
vagy ferkát is a fűfál nyílásán át a
padlásról, kirepítették a szabadba.

Ezt azért tették, hogy „neadjon ki az
újítás a várat magától?” vagyis ne-
haljon ki senki az újításból az új
szajdonosok közül. Utánna, hárszentelőt
szerteltek. Szerteltekkel főszerentelték
a hárs minden szertel, azután nagyon
mulattak.

Éb holdul már tovább
mert meggardagodtam.

A holdulásonbul

Köhörtöt rakottam.

Töprenk itt, mert van itt,

Jögörda lakik itt.

Nem csurog, nem csapag
elmulathatunk itt.

3

Haragszik a sarda

hogy mi itt mulatunk.

Vigye el a hársit

majd minik itt maradunk.

Karlátó, visszapirogó!

Féltékenyem a kislányomat.

Ésküvő után napom, eljött reggike kedves
ismerősöm, aki valahol egy jászági tanyán
nőtt fel, távol a várostól, levelez meg.
Sőtven öslétől örökölt nohárakat is
egy szék hoztam:

"Néha te most elhörtörtök a napokban
a fiatalok is elmennek nászútra, így hát
hol vagy mikor lesz megtartva a Karlátó?
Miféle Karlátó, hirdetem sodálkosra?
Nátududol már, csóvólta a fejét!

"Hát a visszapirogó!"

Hát in meg rögz-tudom Örsikeink,
hogy miről beszélés.

Létom nemirted, megmagyarosom.

Az igazán, hogy az esküvő után a fiata-
lokat a szülők meglátogatják. Főleg ha
a fiatalasszonyt az ifjú férj viszi el a
háztól is a kis menyecske az anyjával
lakik.

Ilyenkor a szülők meglátják, hogy hogyan
bánnak az ő kis menyecske lányukkal
az új otthonában. Nem a bántja sekirozza
az anyja?

Ha igen az asszonyka már két hét alatt
meggyőződött róla, hogy jobb volt otthon,
is sokszor sírva borul az idesanyja nyakába

Ebből már az idesanyja megsejti, hogy
micsod valami rendben is ő is elszja
magát. Ha van módja rá, nincs otthon
még egy csomó sorunkövetkező gyermeke
hazahívja lakni az újpart.

Ér a visszapirrogás!

Ér egyikeint vendégszöggel, jó-éviddel jár is sives albeszelgetéssel.

Ha a gyereket jólnevelő látják, azt veszik isere, hogy boldog a kislányuk, becsirik szeretik, meggyugorcsanak is boldogon haz-
jök ott ölt.

Ér a látogatásuk. b. esküvő után kib-
títre sokott meoförténni. Ér a hórleté-
vagy visszapirrogó, modta kioktatva az
in kedves odathöröm is hozrátette;
Én bizony eldaboltam akkor:

Édesanyám minék adott fírjker,
minék adott akkor a leginyker,
Én az uram nemseretem,
Fjörtha borult az életem örökre.

Ismerkedés!

It rizi idökben is voltak bálok, tánc-
mulatságok is egyit táncmulatságokra
alkalmas helyek. kúretek, kukorinapontok
is vasárnapi magyisra vagy a dilutáni
vesernye után riták a korrón. mindesen
kivül a segyinyebb népritégnél a szölö-
munkás lönyök is leginyker munkahelyi
találkozói.

Nemgyere fordult elő, hogy akik a nyáron
együtt dolgoztak, ott ismerkedtek meg,
örrel öregharaszottak. It nyári keresetből
vették kelenyit, bútorot is állították ki
a lakodalmasok.

Nemsi szölökbe jártak ki, kötői, kors-
solói, kapálói, permeterei, permetvisei
bordani. riy unlegitük ma is a szidök
szöllőjibe. Erak vasárnapi voltak ottón

Volt a jószágban, néhány nagyon ille-
mes is magyhozománnyert nőszölő irasltita
akik ottón öregharaszották a jószág
járva szölő földjét ottón, mert elég

mesze volt a városból.

5

Vandiglöknek, kereszmölcnek szállították
örösz a bort. Nyáron sok olasz munkáshoz
juttattak, mert akkor még nem voltok gyárok
a vidéken. A fiatalok, kivogatókra, sivezen
mentek dolgozni, mert vonzotta őket a
közéjük hasonló társaság.

A gazdaság fejlődött egy vincellist, aki irá-
nyította a munkát is gondoskodott a
munkásokról. Így történt, hogy a jobb módú
családok lámpái is slentek dolgozni a
szőlőkbe, mert hát a lámpagyártók is
mentek.

Este, munkaután, új is rajnóta,
riteráció mellett, míg a napi főadást
is elfolytatják, végül is ismerős fiúk.

Ugyan hejken került a legfőbb is
legjobb niszdal!

Ha a dallam felszűnt, megtoldották
újabb szöveggel. Ezért van az, hogy
nyilvánvaló, de eltérő versszakok vannak
sok niszdalban, sőt mint férfi, vagy
nő toldotta meg. Így került a niszdal:

Felvenőt - nyolcvan éves névük ma is
falsillanó szemekkel emlékeznek meg
szakról az időkről is az ott tanult,
niszdalokról.

Este a nap lemenőbe,

Vincellist ne jöjjen ide.

Esindolja maga a munkát,

Üldöje haza napcsámcsát.

Ha idősebb került közjük, az mesélt
a régmúlt időkről, régi szerelmekről,
kivégelmekről, babonákról.

Ha obsitos, réghiszolgált katona volt
az illető, mesélt, vagy dalolt a katona-
történetekről, huszár vitézségről is

háborúsilményekről, s nemutalósorban 6
a kéziratról, annak rüsziről,
amin aztán mánap munkaközben jól
elkeltett gondolkosni...

Ha először volt az elcsúszó, feltűz-
ső jörsön, ha pedig kevésbé volt
az adott gondot, hogy mit hozhatott ki?

Oldalosa, hiszimeve adták tovább
filiestihen kukoricamorsolás, tollforrás
vagy kukoricaszárhótörés, kosárfonás
közben. Volt akik illandóan soklatlak
jó előadóteltre miatt, még akkor is
mikor kifogytt már a tudomány, se-
milyes elményeiből, de kinyitlen volt
újabbat hitatalni, kigondolni, ha
nemakarta, hogy sorbaessen a tekin-
tején.

Égy születik a népmesék, népi
elbeszélés!

Ezek is vonzótlak az akkori, hatvan-
hetven év előtti fiatalokat a nagy-
szölköbe dolgozni.

Azokban, nemmindenkinek volt
alkalma a nagyölköbe járni
is ott megismerkedni lényekkel, legy-
nyekkel. Ottlon, volt meg két, három
idősebb is nem melletti, nemvitték a
szölkö meg belba sem a lényt. Estleg
kiint lajtak tanyán, messze a
várostól. Sok volt a jörség. Egyik
libát, a másik malacot, vagy virkát
örökl is így raportolták a család
jövedelmét. Ezek is segíttek az ősi
jösségi népszokás, lelményesig.

Abban az időben ha felfelradnivaló
nagyöny volt a háznál, örszel a garda

Élt szíven bírt a piroskukoricassal 7
kielcsatott a fürdőjében, így, hogy egy

hit szál fortélyosul fogva megcsögzete
belül is a kukorica a padlásjében kívül
árukodott arról, hogy nagylány, vagyis
sladja van a háznál. Piroskukoricássár stb.

A leginyel után, ahille hársodni akar-
tak, csak azt figyelték, holvan kitive
piroskukoricássó?

Ita volt, józsan beharagvathatottak
a lányoskákhoz, vasárnap este hatól,
nyolc óráig. Nyolcóra után már nem-
kaptak beborítást is nem is volt
illendő bemenni, hidda dalolta a
leginyel.

Iti tanjaja is a nyörfő?

Nem hallik be a kurjantó's.

Vagy alusznak, vagy nem hallják,

Vagy talán nemis akorjók.

Igyekszik már nemfogadtak öltet sei.
vesen, gondolva, hogy már máshomaz
jön, máslányról is volt próbálkozni
szerecsit találni.

Ezeken a vasárnapesteken, ha többet
is voltak lányok, leginyel, a főleg
ha kapós volt valamelyik, a lányos
apró alkozott egy úveg bort, slókerült
egy citra is poharacgatva, dalolva
megjött a kedve, bátorisága a leginyel
hogy máskor is elmenjen oda.

Volt olyan leginyel aki nem mert bemenni,
de bizonyos tévedéséről figyelt a hárat.
Leterítette szőnyegét, ráhasalt is vart.

A bentlevő leginyel vigau daloltak.

Vörösbort ittam az este

Huogalóm ragyogós csillagom.

Jaj, de riszeg lettem tőle
sugyalom ragyogó esillagom.
A lobamon míg elég állok
mégis szeretnek a lönyök
sugyalom ragyogós esillagom

8

Egyseresen a kintlevő legény, miregbe
jött is az ajtót varkig kilökte, majd
nagyhangon beszélt:

"Kiféle aki más rigén odabé van!"

A kintülő ha félénk volt, nista a fenyegő
villámló szemek és a kirbefogott rí-
fokost vagy kampos botot, sandesen
alkörsöt is eltávozott...

Ha nem félt, egy gúnyos kacaj után
a haragos legény távozott el, de csak
az első dílő varkóig. Ott behasalt
a subára is várta az sötéradt, vagy
kedvesen sötémarasztalt legényt is
gyanútlanul, váratlanul megtámadva
hogy megverte a karafelétartó legényt
hogy az többi még nézni se mert a
lönyös tanyá felé.

Estelédik a faluba hara kine memmi
Attól félék a legények megtalálástk verni.
Ha bántratók jópajzástól nemvagyok az oka,
kereték egy nőke kislányt nemtekhetek róla.

Híres viaskarok voltak a jársági legények
Komolyok volt félki tőlük. Gyen esetben
volt után hogy a kedvesen fogadott le-
génynek a tisztarobába vetették ágyat, is
ott aludt a lönyös hársnál biztonságos
helyen.

A család a nagylány a másik robába
aludt.

5
Reggel, napvilágban már nem volt vereség,
melygodtan hasamcsutott.

Ezelkedő legény is elunta a vöröst a
lúdag ijszakába, leishült a vire is hara-
ment.

Ha idegen legény, idegen hárhoz nyit
be is ott meg nem ismeri a lényét se,
leginkább illendő körszónes után szem-
jűségről panaszkodik is viret kir.

Leültetik, megkínölyök is megkerdik
a kirdeszgetést.

A lény apja a vallató-

1. Voltál a katona?
2. Iki fia vagy?
3. Augid hogy hívják?
4. Hivolt a nagyapád?
5. A nagyanyád?
6. Honokon i vagy fekete földön
van a támpátok?

Jól megértetik a cipőjét, mert azt
barkothák „tisztacipő, fekete kenyér”.
„Sáros cipő, fehér kenyér!”

Honoki földön tisztamarad a cipő-
de ragad a kis, mert csak róss
barnakenyér terem meg rajta.
Ha sáros a cipő, jó fekete föld, fehér
kenyeret terem, jobbnodú a legény.
Mindem kirdisnek sujja, jelentősége
van.

1. Voltál a katona?

Ha nem volt katona, nem nőülendő,
nemjöhel rámitásba. Elvirenek felette.
vagy beteg, vagy nyerek meg.

2. Iki fia vagy?

A nővel már tudják vagy nos, vagy szegény

3. Anyád hogy hívják?

4. Ki volt a nagyapád?

5. A nagyanyád?

Ezek neveiről is sokat lehetett kö-
vetkeztetni beszűletre, vagyásra, mert
a jásságyban névszerint is merték
mindent a hasonló korostólja.

6. Az utolsó kérdés, a föld, a föld...
Ezt sorongva tudakolták, mert a jáse-
nők a földet ilt, halt.

Ha városi volt a legény például jáse-
börnyben.

1. Felvigről, vagy alvigről való vagy e?
Az olvigra vagy nosabbak láttak.

2. Hol szolgáltál? (katonáskodál)

3. Mikor szabadultál? (mireltél te)

A legény nemzőre feljelgetni. Tízul a
lány, négyenlős. Ha idős a legény
nemsharja kikisérni. Anyja kusholja
ki utánna.

Ha legközelebb eljön, már hoz valamit
a lányulak. Nimeskolácssívet, briesübil,
gyöngyöt, vagy róssásfakanalat. Ha til
von bort a gerdának is kártjárulak,
filhósulak.

Teg volt ez sok. sok ivészedelen
it a kis jássági sanyakou. A konyha
ajtába meg beszelgetnek a lány a
legénygel, kettesbe.

Nimes siena nimes szalma
Nimes a senuotartóba,
megölellék róssin,
A pitvar ajtóba.

Ezt neverték pitvarlásulak, kisöböt

ndvarlásnak, mert az ndvarra is ki-
kísérte kísérelt a löny a legnygt, főleg
ha félreáll nekik.

Egyes fiatalokhozba résztvettem egy
pajtóba rendezett folusi búcsúboldon.

Tegy sokat történni;
Egy nagygyarda pajtótját vagy eméit
(búcsúboldon) búcsúnapjára helyesen
kiírítik. Zsákokat, magvakat, seroráms-
kat misztóva pokolják. Földjét ledön-
gölik, földörprik, a folat kimeszelik
is sines kreppapírokkal feldisítik,
& petróleum lámpákat megföltik egy
iszakára valóval. A zenészek letábo-
rnak egy sarokba is vörják az estet.
Itt tartják a bált.

Nem volt egész este, tanzó, keringő
remmi divatos tánc, csak szárdó's,
frisses is hallgató, de egy szép is felejt.
betetlen mulatságba rohasson volt
rissen se arató, se arító.

A kopott, nyomósússágra itelt folusi
cigányzenészek tudását, méltatni a
follam csakiz, kíséreltségen megre
hőreliteni.

Férfiakat látni jätöröttek, a talán
Biharri a nagy elödjük jätöröttek
valaha olyan szivkeresésben, mikor
morse külföldben vörta ki a népi-
zene nagyírnevet a magyarokra
javáros. Rizi soha nem hallott nép-
dalok rendülték fel is a körbenülő-
nagymanók zenei szillogtak is lá-
baikkal, őrve is vörtek a baktust. Valaha
ők táncoltak rájuk. Tegy volt se is így
lenne még ma is, ha a háború után

12
és a sok felhárom mesélt kislány, akas
lombos, nyárfás, sündillatos medvével
megmaradhatott volna. Talán némát
se tudni, mennyi pusztult el, lett rom-
halmazzá. Lakója, ha megmaradt, be-
költözött a városba, elnyelte a gyér is
felélti, sokasem dalolja a régi- régi ked-
ves népdalokat, amiket minden elője
tudott, talán didnaganyja is az ö-
elődnaganyjától tanult.

Arsaföldön kimúlott a búcsóvirág
Szerebbek tudja azt az egész világ
De már engem eláthortál fűnek fűnek
Namszeretlek megmondhadd a jóanyósulak
Ez a kislány ha elmegy a vigaszba.
Nambalója babáját a mulatóba,
Eszbenstővel törüli a könnyes szemét
úgy siratja, hitosárbeli szeretőjét.
Ez a kislány ha kimegy a temetőbe.
Egyöngyrefűzött koszorút visz a kerébe.
Nambalója volt szeretője sírhalmaát.
Flová kégy egyöngyrefűzött koszorúját.

Elbúsultatunk rajta, hogy volt csak
minden, volt is elhunyt -.

A sok szép süretimulatság is
kedves népszokás volt a jásságba
a híres süreti felvonulásokkal, ősi
jász népviseletében október első vasárnap.
Nagyon vidám süretimulatságok
voltak a jásságba még az első vilá-
háború után is. Robonok, jóbarátok
mind összejűlték ilyenkor.
Reggel korán indultak a kocsiok sorai
a meséni szőlők felé. Fölpakoltok

17

hordót, kádat, puttongyt, nagybográcsot,
levágott birkát, malomherék nagyosáig
frissenvált, ropogós fehérkenyeret, féloldalt
salonnát, sürgöket, gyerekekét a kocsikra
is aki csak elfért. Gyenkor induláskor
nagyon figyelmesnek kellett lenni, mert
olyan dolgokat is fölraktak, illetve
akasztottak fel a kocsi alá, hogy a gyá-
lógerőn vagy herikpáron kölcsönözve
dehültek rajta. Például, fiatallánykorom-
ban a vendéglátó-házigarda, külön ko-
csit fogadtak a lányok, aranyok részre.
Mindannyian fiatalok, csifolóság volt
a kocsi aranyával lányával is ö-
iszrevitlenül, mikor már mindannyian
főnt ülünk egy kocsi dróttal egy nagy
ijjeli edényt hűtött a kocsi alá.

Főltünk, hogy az iton mindenki harag-
rajtunk alissak felénk néz, mert azuk
himbálózott az ijjeli. Később vittük észre.

Hűm a szőlőbe reggel pálinkaivás
de kisüsti, olyan vörös, hogy aki mejtta,
nemlirta megkötönni, így marha a torokát.
Kintán salonnasütis nyitábotokhoz zöld-
paprikával, vagy kék vörös bogymával.

Ropogó iton munkákor láttak. A szőlők
puttongókba üntöttek a kocsiraiba szedtek
szőlőt. A puttongyt leginy, vagy fiatalabb
ember hordta a taposó kádba a hátán,
ment a víz növény is körben, főlt a
birkapaprikás a nagybográcsba, szabad
készen egy nagyfa alatt. Sok vöröshagymát
apróra vágott salonnát, vörös paprikát,
vöröspaprikát is is bort is üntöttek belé
illetve a húsalá, így volt igazi jó sü-
reti bográcsos. Dilleben hűm a nagyfa-
 alatt sütittek. Leginkább a lányok mellett
foglaltak helyet a fiúk. A idősebbek ado-
mákat, meséftént hangulatot elbeszélésével
vicceket meséltek, így szórakoztathák egymást
is a hárs-vágot.

Ezid iton előismeretelt harcok ittale
majok ismét foglaltak a szünetet, este

pedig zene, tánc fejték be a napot. 14

Megkapáltuk szállásunkat három ízben is.
Nauszójánáluk rá vönkelt, de van haszna is.
Fisadóra emlegetjünk a süret nevét,
Nonca rajta jöppajtások igazán a levél.

Iskolóhegyen süretelnek.
Ferdőlányok imékelnek.
Tale nőbör hék pultong
Borosa Laci kap a muston.
Fél a dudu a rimbalom,
Fleggen völegjén lakodolom.
Laci Borosa váltig mondja,
Bársonk mindiq süret volna.

Nagyremény is ismerkedési lehetőség
volt még az in operamellkoromban is
a kukoricafosztás.

Abban az időben a szárviról letört
kukoricát fosztatással a nyakukba
akasztott, durvaszövésű nagy, inguvert
kukoricatörő-hamvasabrosba szedték
is ha megtelt hordták ki a kukoricaföld
szélre haladó székere is urtán hasasválti-
földök.

Ez a szabarsa fosztólok fil nagynótasó-
val. Jötték a fosztók hívás nélkül is, lámpok
legyűzek, szomszédok, gyerekék öregek
fiatalok egyaránt. Mi főtük a kukorica
gyűzűjét nagy bográcsba is nagykosarak-
kal vittünk háza vőlot, gyűmölésöt a
fosztóknak. Mikor bealkonyodott, elkezdődött
a fosztás. Az idősebbek is daloltak fil-
izsokán át. A legyűzek a lámpok mellé
ültek. Lámpok, villany nem ig, csak a
szép szeptemberi hold világít. Versengve
nek abban, kitud sebb nőtét.

Öregemberék a betyármitókat kedvelték
 a mi fiatalok sivezen tanulnak tőlük.
 A kukoricarövet a rőtítben is megfala-
 ni. Sok vize, trifa rajlott le ilyenkor is
 sok rizi nipsdal került elő. Sok fiatal-
 pör került össze, találhorott előzőn,
 ilyen kukoricafortások. Ha valaki,
 fortásokban piroskukoricát talált,
 abbahagyhatta a munkát is megkellott
 iskoláris a mellé ült. Ezért ki-
 talál az melli, ahit legjobban kedvelték.
 A piroskukorica jelentősége, elvonnák,
 vagy elvették. A nota is így jól róla.

Hely fortika kukoricafortika,
 Jónap róla pirosrövet fortítottam.
 Pirosrövet söd levelét amare adom
 Híi szert.

Hely piroskukoricarör
 Kópólatlan maradtól.
 Bir in a párom nem adom
 Magyaroson megforgatom.

A fortás befizetivel azigan lakmározókat
 is a legingek hasakisíttil a lánysokat.
 Az aprított gyerekek fekete úszóggel kenték
 be nyomást, humpresztek a fortásokba is
 bukfencüket liánytak, kukoricarövekből
 bajnust rakáltak köztük magukra.
 A nagyobb gyerekek a kukoricaföldön ter-
 mell köklől hiszedték az egész belsőt is
 laqoskinnel luhak vőgtak rajta, szemek
 fogat is ornyilást, a betyár levő nyilá-
 ron át egy darabka igőgyertyát tettek be-
 rög nyírt ki, mint egy halálfej. Ez volt
 a töklámpa. Felirlepedőbe is a tök-
 lámpával igazították a fortákat gyerekek.

A kukoricafortás is süret után a film
 a disznótor is sok nipsdal eldőlésével
 jart. Ezeket csak emlékeztett tanulni iga-
 rán is ha nagyon kedves volt a dallam

tellett né idő megtoldani míg hit vagy
három versszakal míg. A dióhéj-vízárón
is dióhéj-törökön lejárólva a család köze-
li rokonai vétele ríot. Többnyire bor-
dalokat dalolgtatott is csak reggeli
tízelt hára, sifil stét rokonem.

! Nam nem nem !
Nam megynk mi innen el,
míg minket a házigarda,
Bunkósbottal kinnem ver.
Vagy ha az nemtelosik
Kegy mi itt mulatunk,
Tígy el a hárat, majd mi itt maradunk.
Egyt álltélk ittátok már,
Vígyn az irdög innen már.
Felig úres a hordó.
Nam in már a lopó.
Nam nem nem stb...

Sturkát, kolbászt, egy darab persenyelust,
egy-egy tégelyen szikkultörték a rokonok-
nak ismerősöknek mint kóstolót.
A turkavivő mindig a "szaládoból"
a legkisebb iskolás gyermek volt, aki
fáradságair piust kapott.
A kóstolót illét viszonosni. Tgy az aki
küldött többör elhett frisset a raját-
ja helyett a til fogamán.

Idérfogóba, lakodalomba, rigágyne-
vel daloltak vígadórtak reggelig.
A járságra nemvolt szokásba roha
a hit-háromnapig tartó lakoma.
Ejfilutón, reggeli már hozamentek
a vendégek, de addig, sok rig rébit
halasztat is szándékt elhúzótt a rigágy.
Tgyenkor a rigi szerelméről se elmulit
is fője szerelméről daloltak, mert a
jármagyarnak, ha nagyomulot köny-
nyes lesz a sebbe, sivea vígad.

Házas út, ha vizsgálom egy rajtad en
Esembe jut egy régi szép regény; ..

De bizony sokor már jön a lakodal-
lom rendezője, a sokaság legnyitós-
sabb kedvén hangulatos fiatal, háras
embere is belevő a dalba.

„Nem bennis van itt, azt a hit is
filyengőjöt ennek a keserves endar
világunk, most kell most dalolni,
is rákerti táncolni;

Tánt az ökor recess,
Erőző, csatog a járma.
Kemény a föld a,
Fősbetűnyi határba.
Ogan kemény meg eke,
Is járja.
Mindem táncnak recess,

Hatona a babója.
Után gyorsan mészikba csop is jölkedv-
vel mondjale mindampon.

Ritén ritén sej a fősbetűnyi ritén
Elventellem a sabbivaló kisen

Kisen után a páros karikagyűrűmet
Azt rajnádom nem a régi szeretőmet

Bort tölt is mindenkinek inni kell

Ritén de meg a másodikk vilá-
gósoni után is divatba voltok a
háribólok, amit pendronnak
is podkaporos bálokunk is neverték.

És így volt, hogy ahol tábben voltak
testvérek, legények vagy nagylányok,
meghívólok egy scombak vagy vasárnap
estire hozzájuk a lányokot, legényeket
mulatni.

Ezek a mulatósgok elődei voltak

a mai hársibulihusok, de ott nem volt¹⁸,
italosok. Legfeljebb a hársigarda felesége
sütött egy-két jól farsangi fánkot is
azal kinálta meg a fiatalokat, mert
innen a sütlök sem voltak kizárva.

Egy-két jókornának volt megédűje,
citerája vagy harmonikája is annak
zenijese társult a fiatalokig tie-
zenkét éreig is ijel.

Ha a tünemény elfáradtak, egymást át-
kavolva, körbenállva daloltak népdalokat.

Cigánygyerek cipót bír,
Nem tud menni fira.
Kínjába a fatörít,
Karmisölje a stólja.
Türot ezik a rigony,
Kérlek tőle de nemöd.
Felvesek egy darab fát,
Leütöm a derekát.

Nem mondom, hogy nem fordult elő
egy-egy penderom után egy-két fej
beszokajtása, szerelmiféltésből.

A temetéseik, gyászok is bánatok is
megteremték a népdalt.

Halálmadár szállott a ház falára,
Még hal innen valaki nem sokára.
Ez halok meg, sirba vise a sebbelem,
Fásberinybe a legzebb lányf szeretem.

Ha meghalt a kedves a fájó szív
feljajdult, de a fájdalom is népdalban
öntötte ki bűjöt s mint a vadgalamb

sírt az elvesztett kedvese után.

Jászberényi temetőbe megásták a sírját
Éltem illik a sívennek minden boldogságát
Sünetem is kis angyalom oda van vigyázom
Megmentem az életemet sen a világon.

Ha betyároság miatt börtönbe sány-
lódított a kedves, az igaz szeretőre
a börtönbe is számíthatott mert a
jósnő a kedvesért mindent megtett
is míg a börtönbe is angyalnak nevelté.
Az igaz szeretőre a börtönbe is számítha-
tott úgy, hogy az vagy itelt hordott neki
rabosága idején mindennap, vagy ha
teljesen ki is válthatta onnan. Ha nem
elutaltt kisabadítani, lekeményedte a
fegyőrökét akik a rabnak kedvesek.

Itt ringlódték Jászberény börtönibe,
Maspárgított a vörmege kengere.
Felfut kengye mesely leve sagnapra,
Kesz-dálhoz, hogy elvagyok rágulva.
Jászberényi börtönfala de sárga.
Odadon a kis angyalom brárva.
Nefelj babám nemlssel elfelejtve,
A rablancod hosszabbra lesz crestve...

Ha hűtlén lett a kedves, vagy sülti pa-
ranesóra máshoz kellett figyelni memie,
akkor nem íthották egymást csak halál-
ban dalolhatták el bánatukat.

Barnakislány hol van a vigaságod?
Hol van a te lánykosi boldogságod?

1: Fészerinyi gyöngyvirágot eltárcsolt leteltem
Onnan többi soha föl nem vehettem :/!

Verekedések.

A podkaporos bálák, pender omok gyak-
ran fejerőttek be mmetkülissel, bies-
kásással, mert a busradik szárad
slejin is mig haragudtak a leginyek
ha iparos került közijük. Feltették a
lámpákat fölük is csak igyhioták őket
hogy pantallósok, vagyis hosszmadrágó
ok. Abban az időben mig sohan jőrtok
bössörü rojtos felir gatyába, kiklajliba,
amin saüstspitykegombok sorakostak.
Kisöbbszínűes esimadrágot visltek.

- A juhások, a kanyások,
- Kiklajliba járual.
- Hok ilik világhat.
- Kik párosan járual.
- Lám in neging mesterleginy.
- Csak egyedül jőrok.
- Ha rányönnel öten haton
- Inköbb elroladok.

Fog esifolyottak az iparos leginyeket
kocsmákba, vőrdákba ha vilátlennil
belivert oda.

A jössög kilenven száraliba mig
a multszárad végfeli is. pástorkodásból
juhásabbil ilt. Nagy kanyós görbelötökkel
jőrtok is verekedtek, ha valaki felbössen-
toda öket.

Harpay városkapitány, már 1773 ban
rendelitet adott ki, melyzerint:
„Juhásoktól, betyároktól a nagy Botok
elredessenek!”

Találta meg más útleveleket, példónul a
 Pörtelke bicsut meg más vasvillás
bicsinok nevűk, mert ott, addig
 is megismerhették egymást, ha úgy-
 találták, hogy kettőjüknek szük era világ.
 A mesterlegények, ha vándorba mentek
 mulatni, lehasztották sőtthon az öntött-
 vas írókörtit a láncaíró is volt fittik a
 szobor. Ha útitse került a sor, azal
 vágyta hiszen allentelit, s biztos, hogy
 kiintotta vagy három fogat. Ha börtönbe
 került, bicskórási, verkedésit, a
 hány mindent megtett, hogy kiszabadítsa.

Vattem leendőit segen leendőit,
 Jaj de hová a rojtja.
 Ha lehojtok a lábampíjít borítja,
 Eladom a sárfintos segymbendőmet.
 Ha csak lehet kiváltom a,
 mostani szeretőmet.

Ha egy hány teherbe esett is nyilvánosság-
 ra került, vasárnapi kikeltt neki állni
 vagy tirdeselni a templomajtóba is
 ott ment a nagymisire, mindenkinek
 kikeltt őt hápni, és ifolni.
És volt a hípsallengerés vagy pellen-
 sjeire állítás!

Amikor hozzá megnyiták, megversző-
 tik is versőepével kövekkel kiütik
 a városból. Azt tartották az ilyen hozzá
 a szerencsétlenséget nemcsak a család-
 jára, hanem az egész városra vagy folura
 (: Csak titokba!) skartolnak szeretni,
 (: De kikeltt!) annak világozodni.
 Megtudta az idecsayám hogy in tízed szeretlek
 Kihajtatott a faluból hogy tízed feljöttél.

Ha valaki lopott is ráderült, nemszámitott
ha nő volt is, meghorborították nyil-
vannan is, is szüföläsek, leköpdösésük
vesszősük körött kiürtek a városból
vagy faluból.

noyanig kiürtek sokat is akikről
kiderült, hogy minemnek megosztólvé
csak vadharaságban ilnek együtt.
(utal erre Dürini naplójában is míg az
személyesítésük ivékben is.)

Ezek is viset, bajt jelentettek a községre
is lakosságra.

Sivárványos az ig alja,
Köböl van a fejem alja.
Szere balám igazított meg,
Az Isten is így öldjön meg.

A családillet is más volt.

Rögn volt egy családban tíz-tizenket
gyermek is. Ezek mind odakara dol-
gostak, szaporítottak a vagyont. Aki
megharasodott, míg haravitte az új-
szonyt. Így aztán egy-egy háznál
szaktak nagy-öt család is, az öms
gyermekével is a két öreggel.

A pinet az öregyáda kezdte, a fia-
balok meg dolgoztak a földéken is a
jéség körül. A nagymama a gyermek-
re vigyázott, a legöregebb menyecské
főzött mindanyjólának. Tizen ketten
nyáron háromszor ittek, leginkább főt
itelt. A földekre az sviet a nagylány
vite ki az öt dolgozóknak.

Duhát, lábbelit ögyneműt a nagymama
vásárolta mindnek. Együtt, egyfőtésben
vigyettek mindent. Tavarnap együtt men-
tek a nagymisire is szentbeszédre nagyon
szepen kiöltőve. Rengtel szines szegem
szalag is szíphe diszítte ruháikat aminek
anyagon is szinten drága helyüktől készült.
A férfiak is feltek vagy sötitorilvákile

postai mûveit visaltele, habátjukon melleugy-
hûn többszeres arútpitykesorral. Nadrág-
jukon cifra selyemszínez díszítéssel, fe-
kete vagy piros nátyúmszínnel.

Vásárnap dilutáni sörakozásuk, hol
egy keresztelô, hol egy lakodalom, est-
leg látogatás a rokonokhoz. Mivelkifog-
sok volt a gyermek minden hárlan, es-
ládban, az nem volt ritkaság. Bûnök
is voltale éveskor is farsangban elég
gyakran. Mozinak, televíziósok, rádiósok
tízreem volt míg akkor.

Vásároshoz az öreg garda jött a legi-
dôsebb fiával, vagy vejével, jörszöket
sladni vagy venni. Míg külföldre is
eljártak. Fuhkereskedéssel is foglalkoz-
tak. Mire külföldelen híre volt a
jársági juthatnak is jörszöket adtak
érté. Voltak akik direkt hajszárságból
áltak. Ezek hajtottak a juthat sladáni
kutyákra. Városról - városra külföldre
is. Sok-sok idôt igényelt az a foglalko-
zás távol a családtól, naprútisben, az
idôben, is jól kellett ismernünk az uta-
kat. A hajszárosok felelték a jörszögről
az slindulástól a vásárhoz irakkisig.
Régi juhkereskedô család volt a jö-
rszöben Sinka István idesapja. Jól meg-
gardagodott a család belôle, de elbeszé-
lése szerint, míg Törôkországra is
jártak egyházzal. Onnan hoztale
szûstrônt bárányokat. Védtek, övték,
szerttek volna meghonosítani nálunk
is Magyarországon, de nem sikerült.
Mindig elpusztultak, hogy miért, nem tud-
ták.

A pinst a garda egy vaspántos ládába
örítte is amikor a legkisebbet is ki-
házasította, vagy fírhöz adta, akkor jött
el a család szétválásának ideje.

Az apa mindvégignek kiadta a jussát,
 pénzt, jószágot, ingó is ingatlanát.
 Noha veszedelem is volt, de legtöbbször
 az önzességekkel eselád, sírva borult
 egymás nyakába, is sokszor váltak el.
 Hátán elmentek új házaikba. Legin-
 köbb a nekik jutott földre, támpát
 építettek is abba. A legfiatalabb esá-
 lád maradt odahaza az öregekkel
 gyámolítani őket is ők lettek az új-
 gazdók az öszi háznál. A jussot ha-
 nem igazságosan osztották szét, erös-
 sen követelték mert hazadolgostak
 évtizedekig. A lámpákat elvitték otthon-
 ról, felvált nekik kevesebb juss járt.
 A szétcsélt család szeretettel lát-
 ogatott haza még a szülők iltak,
 s azon túl is az öszi házba.

Élesanyám is volt nekem,
 Keservesen nevelt engem.
 Éjszaka font napról mosott,
 Fojta keservesen tartott.

Mikor mentem hazafelé,
 Meqnyilt az új háromféli.
 Ragyogtak rám a csillagok,
 Mert tudták hogy árva vagyok.

Szántód 1971 jún. 6.

Szelei Balázsna
 sz. Pinter Anon

